

- latem¹⁶, porro episcopis cura sit, ne parochianos suos sine clericorum consilio et provisione dimittant¹⁷, iuuenibus etiam coniugatis providendum est, ne temere tantum iter sine conuientia uxorum suarum adgrediantur¹⁸, omnipotens Deus in suo nos timore et amore corroboret et ab uniuersis peccatis et erroribus absolutos ad summam caritatis et uerae pietatis perducat intuitum¹⁹.
- Data Papiae XIII Kalendas Octobris.²⁰

IV.

Epistula I Stephani comitis Carnotensis ad Adelam uxorem suam.

(Scripta e castris prope Nicaeam a. 1097, ca. 24. diem mensis Iunii).

A = Cod. mscr. bibl. Vatic. Reg. Christ. 1283, cop. membr. saec. XII, f. 73. — B = Editio dom. Bernier (Hist. de Blois, Paris 1682, preuues p. xxiv) e codice Carnotensi nunc deperdito desumpta. — M = Editio dom. Mabillon (Museum Italicum I, II, 237–239) e codice bibl. Vatic. Reg. Christ. (1283?) desumpta. — R = Editio Parisiensis acad. 1866 (Recueil des hist. de crois., Hist. occ. III, 885–887).

- 1 Stephanus¹ comes Adela² comitissae, dulcissimae amicae³, uxori suae, quicquid mens sua melius aut benignius excogitare⁴ potest.
- 2 Notum sit dilectioni tuae⁵, Romaniam⁶ me cum omni honore⁷ omnique corporea sospitate⁸ iter beatum tenere, uitae meae ac peregrinationis seriem a Constantinopoli litteratorie⁹ tibi mandare curavi, sed ne legato illi aliquod¹⁰ infortunium contigerit, tibi has rescribo¹¹ litteras¹², ad urbem Constantinopolim¹³ cum ingenti gaudio, Dei gratia, perueni¹⁴, imperator¹⁵ uero digne et honeste¹⁶ et quasi filium¹⁷ suum me diligentissime¹⁸ suscepit et amplissimis ac pretiosissimis donis ditauit¹⁹, et in toto Dei exercitu et nostro²⁰ non est dux neque comes neque aliqua potens persona, cui magis credat uel faueat quam mihi²¹, uere, mi²² dilecta, eius imperialis dignitas persaepe monuit et monet, ut unum ex filiis nostris ei commendemus²³; ipse uero²⁴ tantum tamque praeclarum honorem se ei attributurum²⁵ promisit, quod nostro minime inuidebit²⁶, in ueritate tibi dico, hodie talis uiuus homo non est sub caelo, ipse enim omnes principes nostros largissime ditat, milites cunctos donis releuat, pauperes omnes dapibus recreat²⁷, prope Nicaeam ciuitatem²⁸ est castrum, nomine Ciuitot²⁹, iuxta quod maris currit brachium³⁰, per quod naues propriae pii³¹ imperatoris die noctuque usque Constantinopolim currunt, quae inde pauperum

¹ Adar B. — ² cogitare M R. — ³ uestrae M R. — ⁴ Romam M R: Romi A: carissimae, om. Romaniam B. — ⁵ hospitate B. — ⁶ litteratorie A. — ⁷ aliquot A: aliquot B. — ⁸ scribo B. — ⁹ honestissime M R. — ¹⁰ dilectissime B. — ¹¹ ditauit M R. — ¹² et nostro om. M R. — ¹³ mihi M R. — ¹⁴ ei add. M R. — ¹⁵ adtributorum A B. — ¹⁶ om. pii M R.

eibos ad³² castrum ferunt, qui eis innumeris³³ cotidie distribuuntur³⁴, nostris quoque temporibus, ut nobis uidetur, non fuit princeps uniuersa morum honestate³⁵ adeo³⁶ praeclarus, pater, mi dilecta, tuus³⁷ multa et magna dedit³⁸, sed ad hunc³⁹ pacne nihil fuit⁴⁰, haec parua de eo tibi scribere dilexi, ut paululum quis esset cognosceres, post dies uero X⁴¹ per quos me secum uenerabilissime habuit, ab eo quasi a patre discessi, ipse uero mihi naues praecepit praeparari, per quas tranquillum maris brachium, quod eandem circumdat urbem, citissime transiui⁴², quidam illud Constantinopolitanum maris brachium saeuum ac periculosum dicebant, quod falsum est⁴³; nam in eo plus quam in Marna uel Sequana⁴⁴ minime dubitandum est, inde ad aliud, quod Sancti Georgii Brachium⁴⁵ dicitur, uenimus⁴⁶, illud quidem, quia nauium copiam reperire⁴⁷ minime potuimus, adscensu superauimus⁴⁸, ad Nichomediam⁴⁹ urbem desolatam a Turcis, in qua beatus martyr Pantaleon⁵⁰ pro Christo passus est, ubi praedictum maris brachium caput et finem habet, iter nostrum direximus, deinde ad maximam urbem Nicaeam⁵¹, Deum benedicentes, cucurrimus, Nicaeam autem, mi dilecta, plus quam CCC altae turres cum muris mirificis claudunt⁵², Turcos in ea audaces pugnatore⁵³ inuenimus: ubi infinitum Dei exercitum iam⁵⁴ per IV septimanas cum Nicaenis mortiferum conflictum habere repperimus⁵⁵, Solimannus⁵⁶ Turcorum princeps, paulo antequam⁵⁷ nos ad exercitum uenissemus⁵⁸, cum magno exercitu⁵⁹ in nostros, paratus ad bellum, subito irruerat, aestimans se quodam impetu posse inrumpere in urbem⁶⁰, ut subueniret suis⁶¹; quae praua intentio aliter quam putauit Dei misericordia euenit, nostri autem uelocissime parati, Turcos animis ferocibus receperunt: qui statim uertentes terga se in fugam omnes dederunt⁶², nostri eos acerrime insequentes, multos de eis interfecerunt⁶³ et per magnum spatium terrae uulnerando, occidendo⁶⁴ eos fugarunt; et nisi essent ardui montes nostris innoti⁶⁵, eadem die⁶⁶ in magnum et in immedicabile⁶⁷ dampnum⁶⁸ corruissent, de nostris omnibus nemo tunc⁶⁹ perit⁷⁰, sed postea⁷¹ noster communis magnus exercitus multos acerrimosque congressus exercens⁷² cum ballistis et arcibus multos ex Turcis et⁷³ de maioribus interfecit⁷⁴, de nostris quidam occisi sunt, sed uere non multi⁷⁵; nominatiuus miles nullus, nisi Flandrensium Baldinus, comes de Gauz⁷⁶, uidentes igitur Deo digni principes nostri Nicaeam adeo⁷⁷, ut praediximus⁷⁸, turrigeratam⁷⁹, annis⁸⁰ tantum non posse superari, ligneas altissimas turres⁸¹ cum propugnaculis et diuersis instrumentis grandi labore construxere, quod Turci adspicientes, timore subacti, urbem imperatori per nuntios reddidere⁸² ea con-

³² usque ad M R. — ³³ a Deo B. — ³⁴ tradidit M R. — ³⁵ sed adhuc B. — ³⁶ et M R. — ³⁷ sigana A. — ³⁸ uenimus om. M R. — ³⁹ repperire A. — ⁴⁰ Nichomediam A. — ⁴¹ claudt A. — ⁴² propugnatores M R. — ⁴³ om. iam M R. — ⁴⁴ reperimus B M R. — ⁴⁵ ante S 2 litterae erasae uidentur A. — ⁴⁶ ueniremus M R. — ⁴⁷ interfecerit A. — ⁴⁸ et immedicabile B. — ⁴⁹ dampnum A. — ⁵⁰ tunc M R. — ⁵¹ exercentes, te⁶⁸ erasum uidetur A: exereat M R. — ⁵² etiam M R. — ⁵³ interfecerunt corr. interfecit A. — ⁵⁴ dicimus M R. — ⁵⁵ reddiderunt M R.

- 10 ditione, ut nudos de ciuitate eis^a liceret per conductum exire et uiui in imperatoris uinculis haberentur⁵⁷ quod audiens uenerabilis⁵⁸ imperator, ad nos usque prope⁵⁹ peruenit: in suam autem Nicaeam intrare minime audens, ne eum infinita populorum turba^a, quem tanquam patrem piuum uenerabatur, exultando comprimeret⁶⁰.
- 11 in marina quadam insula sua^a prope nos recessit⁶¹: ad quem omnes principes nostri praeter me et comitem^a S. Aegidii cucurrerunt^a, ut cum eo de tanta uictoria congratularentur, quos omnes nimio, ut debuit, adfectu recepit⁶², et quia ne casu superueniret^a ciuitati et exercitui nostro inimicissima^a Turcorum turba, me remansisse ad^a urbem audiuit^a, gaudis est ualde: alius uero atque laetius^a, quod tunc remansi, ipse recepit quasi aureum montem ei dedissem⁶³, in eadem qua manebat insula magnus imperator de spoliis⁶⁴ Nicaeae urbis sic ordinari pretiosiora, ut scilicet aurum, gemmas, argentum, pallia, equos et huiusmodi^a milites habeant; omnia uero uictualia peditibus distribuuntur; principes cunctos de propriis thesauris suis se ditaturos^a disposuit⁶⁵, sicut praediximus⁶⁶, Deo triumphante, reddita est maxima Nicaea XIII Kal. Iulii⁶⁷, legitur in primiliua ecclesia⁶⁸ sanctos patres apud Nicaeam sanctam Synodum celebrasse et, ibi Ariana haeresi destructa, sanctae Trinitatis fidem Spiritu sancto docente^a eos confirmasse⁶⁹, et quae⁷⁰ peccatis postea^a exigentibus, facta fuerat magistra erroris⁷¹, nunc, Deo propitiante, per peccatores seruos^a suos facta est discipula ueritatis⁷², dico tibi, mi dilecta, quia de saepedicta Nicaea usque Hierusalem^a V septimanas perueniemus, nisi Antiochia obsiterit nobis⁷³, uale^a.

V.

Epistula I Alexii I Komneni ad Oderisium I de Marsis abbatem Casinensem.

(Missa mense Augusto a. 1097 ab urbe Constantinopoli.)

A = Cod. mscr. bibl. Casinensis n° 902 Registri Petri Diaconi, membr. saec. XII, f. 67 n° 147. — G = Editio dom. Gattula (Hist. abbat. Casin. II, 924). — M = Editio dom. Muratori (Antiqu. Ital. med. aeu. V, 389). — T = Editio dom. Tosti (Storia della Badia di monte Casino II, 94). — Tr = Editio dom. Trinchera (Syllabus Graec. membranarum, n° 62 p. 79). — R = Editio comitis Riant (Alexii I Komn. ad Robertum I Flandr. epistula spuria p. 43).

- 1 Et^a ab omnibus, qui de ipsis partibus ueniunt², nobilibus ac uirilissimis comitibus atque ducibus³, immo et ab ipsis hono-

^a ante *eis* quaedam erasa uidentur A. — ^b *prope* M R; ϕ De A; *propere* B. — ^c *turba populorum* M R. — ^d *opprimeret* M R. — ^e *om. sua* M R. — ^f *quam* M R. — ^g *comitis* A. — ^h *cucurrerit* A. — ⁱ *superuenirent* corr. *superueniret* A. — ^j *inimicorum* B. — ^k *apud* M R. — ^l *om. audiuit* M R. — ^m *leuius* M R. — ⁿ *pro ei dedissem* leguntur in M R ex praedictis factis. — ^o *ait* A B. — ^p *eiusmodi* B; *huiusmodi* M R. — ^q *ditaturum* M R. — ^r *disposuit, sicut praediximus*. Deo B. — ^s *ducente* M R. — ^t *pastorum* M R. — ^u *seruo* post *o* duae litterae erasae sunt A. — ^v *therm* A. — ^w *ualete* M R.

randis^a praesulibus, certificatum est imperium meum⁴, serue Dei propinque⁵ prudentissime ac sapientissime abbas de Monte Casino⁶! de uestris maximis uirtutibus⁷ et qualiter semper indesinenter opus habes operari⁸ omnia, quae Deo acceptabilia sunt; et non solum uester labor talis est, sed disciplinae⁹ atque admonitiones¹⁰ uestrae circa omnes¹¹ tales sunt, acceptabiles Deo et homines inluminantes. et quantum minime te specialiter¹² adspexit imperium meum et¹³ satiatum est de uestris sanctis orationibus, sed¹⁴ ita dispositum¹⁵ circa uestram uenerabilitatem¹⁶, quasi nos propriis oculis adspexisset cottidie, et loqueretur uobiscum indefinite¹⁷; et uult, quatinus ad memoriam eius ueniam, cum¹⁸ uestras sanctas atque uenerabiles orationes funditis¹⁹ ad Deum, et per uestras honorabiles litteras saepius scribite nobis, declarantes de uestris actibus et de his, qui sub uobis sunt, atque de ipsis partibus²⁰, de his autem, quae de peregrinis²¹ dicendum est, qualiter Deus prospere se habuit circa nos et circa illos usque ad praesens²², nouit imperium meum, quod audistis a plurimis²³; audietis autem apertius²⁴ et ab istis nuntiis nostris²⁵.

Missae est mense Augusto, indictione V^a, a sanctissima urbe Constantinopoli²⁶.

VI.

Epistula Simeonis patriarchae Hierosolymitani et Hademari de Podio S. Mariae episcopi ad fideles partium Septentrionis.

(Scripta e castris cruce signatorum prope Antiochiam a. 1097, ca. 18. diem mensis Octobris).

Cod. mscr. bibl. Remensis K 785/795, membr. saec. XII, f. 209^b, quo usus est comes Riant (Inventaire des lettres hist. in Archives de l'Or. lat. I, 921).

Simeon¹ patriarcha Hierosolymitanus¹ et Hademarus¹ de Podio S. Mariae episcopus² et ille praecipue, qui³ ab Urbano papa suscepit curam Christiani exercitus⁴, gratia nobis et pax salusque aeterna a Deo nostro et Domino Iesu Christo.⁵

Communi consilio⁶ mittimus ad uos, tam clerici cum episcopis ac monachi quam duces et comites ceterique boni laici⁷, orantes ualde pro uestrarum animarum salute⁸, ut omnes uos, qui habitatis uersus Aquilonem in partibus Septentrionis⁹, ad nos uenire non differatis¹⁰, omnes monemus; sed de omnibus ueniant illi,

^a *onerandis* M. — ^b *disciplina* M. — ^c *eos* Tr. — ^d *est* R. — ^e *dispositum* est G M Tr. — ^f *indefinite* A G M. — ^g *ueniam cum* om. T. — ^h *fundatis* T. — ⁱ *usque ad praesens* om. M. — ^j *audiens* A G Tr; *audies* M. — ^k S. cod.: *Dominus* Riant. — ^l H. cod.; *Hademarus* Riant.

Hrabě Štěpán hraběnce Adéle, nejmilejšímu druhu a ženě — vše, co si může jeho duch představit krásného a příjemného. Věz, moje lásko, že jsem dorazil do Romanie (rozuměj Byzance) se všemi poctami a v dobrém tělesném zdraví. Pospíšil jsem si ti napsat z Konstantinopole o svých záležitostech a o tom, co se stalo na cestě. Ale poněvadž posel mohl utrpět cestou úhonu, píše ti o tom podruhé.

Dorazil jsem z boží vůle do Konstantinopole s nesmírnou radostí. Císař mě přijal laskavě a se všemi poctami, doslova jako svého syna, a zahrnul mne velmi štědrými a velmi drahocennými dary. Vcelku ve všem našem božím houfu není vévody, hraběte ani jiné významné osobnosti, které by důvěřoval a přál tolik jako mně. Ano, má drahá, Jeho císařská Výsost mně často připomenula a připomíná, abych svěřil jeho péči jednoho z našich synů; sliboval, že ho zahrne takovými poctami a takovou vážností, že mu i my budeme závidět. Říkám ti upřímně, že v současnosti není na zemi mezi živými žádného takového člověka. V nejtědřejší míře obdarovává naše knížata, ulehčuje postavení rytířů, krmí chudinu dary.

Nedaleko Nikáje leží pevnost Civetot, blízko u pevnosti je mořský záliv, po němž se dnem i nocí plaví vlastní lodi císařovy, aby přivezly potravu nesčetným chudým poutníkům v pevnosti, jimž se každodenně potrava rozděluje. V naší době, jak se zdá, by se nenašel panovník tak vznešený ve všech ohledech svého jednání a myšlení. Tvůj otec, má milovaná, rozdával mnoho a mnohým, ale tolik toho nebylo. Chtěl bych ti sdělit o něm jednu drobnost, abys alespoň poznala, jaký je to člověk. Po deseti dnech, během nichž nás s velkými poctami držel u sebe, jsem jej opustil jako otce. On sám dal příkaz, aby mně připravili lodi, na kterých bych rychle přeplul klidnou mořskou úžinu, která omývá město. Říkali, že prý je ta úžina bouřlivá a nebezpečná, ale to není pravda. Je jí možno důvěřovat ještě víc než Marně

¹²⁾ Epistula I Stephani comitis Carnotensis ad Adelam uxorem suam., ed. H. Hagenmeyer, Die Kreuzzugsbriefe aus den Jahren 1088—1100, Innsbruck 1901, str. 138—140.

nebo Seině. Poté jsme připluli v další záliv, zvaný zálivem svatého Jiří. Obrátili jsme svou cestu do Nikomédie, města zbořeného Turky, kde trpěl za Krista svatý mučedník Pantelejmon a kde je začátek a konec tohoto zálivu. Potom jsme s božím požehnáním spospíchali k velkému městu Nikáji.

Nikáju obklopují podivuhodné hradby s více než třemi sty vysokými věžemi. Zde jsme našli odvážné turecké vojáky a bezpočetné oddíly boží, které se již čtyři týdny byly na život a na smrt s Nikájskými. Krátce před tím, než jsme přišli k vojsku, se chystal Sulejman k boji, napadl nečekaně s ohromným vojskem naše a chtěl se tímto úderem probít do města, aby pomohl svým. Ale božím milosrdenstvím dostal tento nedomyšlený záměr jiný výsledek. Naši se rychle připravili a rozhodně se střetli s Turky. Ti se k nim obrátili zády a utekli. Naši je bez přestání pronásledovali, mnoho jich pobili a zahnali je na velkou vzdálenost. Nebyt nepřátelských hor, které naši neznali, byl by nepřítel v onen den utrpěl nenapravitelnou porážku. Z našich nikdo nepadl. Potom všechny naše houfy společnými silami udeřily, uvedly do pohybu vrhače a luky a pobily množství Turků i jejich velitelů.

Z našich byli vskutku také někteří zabiti, ale nebylo jich mnoho; ze znamenitých rytířů nikdo, kromě Balduina Flanderského z Gentu. Naši vznešení velitelé viděli, že Nikáju chrání, jak jsem již řekl, věže, jichž nelze dobýt běžnými prostředky, dali si tedy nemalou práci, aby vystavěli mimořádně vysoké dřevěné věže se střílnami a postavili různé stroje. Když to Turci viděli, polekali se a sdělili císaři, že jsou ochotni vzdát se města pod podmínkou, že jim povolí vyjít z města, byť i bez majetku a v okovech, a že jim zaručí život. Když se o tom vznešený císař dověděl, přišel k nám. Neodvažoval se vejít do své Nikáje, aby mu neublížil bezpočetný lid, který ho uctíval jako svého otce. Přiblížil se k nám po moři na ostrov a všechna naše knížata kromě mne a hraběte z Toulouse pospíšila mu v ústrety, aby se s ním podělila o radost z vítězství. Přijal je, jak se ukázalo, s velikým uspokojením. Zvláště silně se císař radoval, že jsem zůstal u města, doslova jsem mu daroval horu zlata. Zůstával na ostrově a rozdával kořist takovým způsobem, že všechno drahocennější, jako zlato, drahé kameny, stříbro, oděvy, koně apod., dostávali rytíři a potravu dostávali pěšáci. Kromě toho sliboval podarovat i z vlastní pokladny...

A tak 19. června měl Bůh slavný den. — Padla velká Nikája. V knihách se říká, že svatí otcové původní církve konali v Nikáji koncil a vyhubili ariánskou herezi a upevnili víru ve svatou trojici. Nyní se všechno město, které někdy vypadalo jako ztělesnění hříchu, stalo z boží milosti bezpečnou jistotou božích služebníků. Nakonec ti řeknu, má lásko, že pokud nás nezdrží Antiochie, pak budeme za pět týdnů v Jeruzalémě. Buď zdráva!

Turecký sultán Kilič Arslan dal bedlivě sledovat další pohyb křižáckého vojska do maloasijského vnitrozemí a shromáždil všechny své síly k rozhodující bitvě. Velitelé západních rytířů táhli od Nikáje, rozdělení do dvou proudů; v prvním z nich šli Italští a francouzští Normani spolu s částí francouzského vojska. U města Dorylea se tento oddíl zastavil, aby přenocoval. Během noci obklíčilo turecké vojsko tábor křižáků. Ráno zasypala turecká lehká jízda křižáky šípy, ale vyhýbala se přímému boji. Teprve když byli křižáci vyčerpáni odrážením neustálých drobných nájezdů, zaútočili Turci plnou silou. Osud prvního sledu, v němž vojensky zřejmě dominoval Bohemund, zachránil včasný příchod druhého sledu vojska Provensálců a lotrinských rytířů. Turci byli poraženi a zahánáni na útěk. Anonymova kronika, která nese charakteristické rysy očitého svědectví, podává také osobité hodnocení tureckých vojenských schopností.

Bitva u Dorylea¹⁵⁾

... Třetího dne Turci prudce zaútočili na Bohemunda a jeho spolubojovníky. Záhy začali Turci cvakat zuby a vyráželi povyk a zvučný křik, opakující, nevím sám jaká, ďábelská slova v jejich jazyce. Moudrý Bohemund, vida nespočetné množství Turků, vyrážející z dálky křiky válečné hlasem satanským, dal okamžitě rozkaz, aby jezdci sestoupili ze svých koní a postavili rychle stany.

Před tím, než byly postaveny stany, opakoval všem jezdcům: „Pánové a udatní rytíři v Kristu, nyní ze všech stran očekáváme těžkou bitvu. Ať všichni rytíři jdou rovnou proti nim s odvahou a ať pěšáci zbudují opatrně a rychle stany.“

¹⁵⁾ Histoire anonyme, ed. L. Bréhier, str. 44–53.

Když bylo všechno splněno, už nás Turci obklopili ze všech stran, bojující, vrhající oštěpy a střelující šípy z ohromné dálky. A my, neschopni vydržeti nápor šípů a odrazit tak veliký počet nepřátel, přesto jsme se vrhali proti nim s udatným srdcem. Také ženy byly tento den velmi nápomocné, protože nosily vodu na pití bojovníkům a nepřestávaly je také povzbuzovati v boji i v obraně. Moudrý Bohemund nemeškal povolati druhé, totiž hraběte ze Saint-Gilles a biskupa z Puy a všechny ostatní rytíře v Kristu, aby rychle pospíchali do boje, vzkazuje jim: „Jestliže se dnes chtějí zúčastniti boje, ať přijdou s odvahou.“ A vévoda Godefroi, znám svou odvahou a statečností, a potom Hugo Hainsné přišli společně jako první se svými vojsky, potom je následoval biskup z Puy s oddílem a po něm hrabě ze Saint-Gilles s početnou armádou.

Naši se ptali s udivením, odkud se vzalo takové množství Turků, Arabů, Saracénů a jiných, jež nebylo možno vyčíslit, protože všechny výšiny, kopečky, údolí a všechny planiny, uvnitř i venku, zvenčí bitevního pole byly úplně pokryty touto exkomunikovanou rasou. Mezi námi se konala krátká porada, ve které po zvelebení Boha jsme se rozhodli takto: „Buďme za všech okolností jednotni v Kristově víře a ve vítězství svatého kříže, protože dnes, dá-li Bůh, všichni budeme bohatí.“

Ihned se naše šiky spořádaly. Na levém křídle byli moudrý Bohemund, Robert z Normandie, opatrný Tankred. Biskup z Puy musil jít dopředu přes jinou výšinu, aby mohl Turky obklíčiti. Na levém křídle jezdil na koni velice chrabrý Raimond, hrabě ze Saint-Gilles. Na pravém křídle byli vévoda Godefroi a také odvážní (udatní) rytíři, jako byli hrabě z Flander a Hugo Mainsné a mnozí jiní, jejichž jména já neznám.

Jakmile se naši rytíři přiblížili, Turci, Arabové, Saracéni a všichni barbaři utekli ihned přes horské soutěsky a planiny. Počet Turků, Peršanů, Paulikiánů, Saracénů a jiných pohanů dosáhl 360 000, nepočítaje v to Araby, jejichž počet nikdo kromě Boha nezná. Tito utekli s takovou rychlostí, až ke svým stanům, kde se dlouho nezdržovali. Znovu utíkali a my jsme je pronásledovali a zabíjeli jsme je všechny celý jeden den. Získali jsme značnou kořist zlata, stříbra, koní, oslů, velbloudů, ovcí, volů a mnoho jiných věcí, o kterých jsme nevěděli. Jestliže Pán Bůh by nebyl s námi v bitvě, nikdo z nás by z boje nevyvázl, protože od